

Prokonessos sitesinin **MERMER OCAKLARININ şöhretli o döneminin dünyasına yayılmış bulunuyordu.** Bu şöhret Mitology'a kadar uzanmış ve işlemiş ve Rhea'nın, Kronos'a Zeus yerine yutturduğu taşı Prokonessos'tan getirdiği söylenir. (M. Gedeon Tpkovyheos, K. 142).

Adanın Kizikos (Belkis, Erdek) egemenliğine geçmesinden birkaç yıl sonra **M.Ö. 353** senesinde ölen Karia satrapı **Maussolos** için karısı **Artemis II** tarafından **Halikarnassos** (Bodrum) da, **Mimar Pithheosa** yaptırılan ve eski Dünyanın yedi harikasından biri sayılan **Maussolleion** namındaki türbenin tuğla duvarlarına kaplanank mermer **lâvhaların da Prokonessos'tan gittiğini** (M. Ö. I inci yüzyılda) yaşamış olan Romalı Mimar **Vitruvius'tan öğreniyoruz.**

Marmara adasında, **Büyük İskender** zamanında iki büyük yazar, **Miletoslu Kadmos'un** eserlerini tasnif eden **Bion** ve **Kizikos'un** ilk tarihini yazan **Deklos** yaşamıştır.

Bizans döneminde **Prokonez Mermer ocaklarından** son derece randımanlı bir biçimde yararlanıldığı anlaşılıyor.

Altınca yüzyıl Bizans tarihçisi **PROCOPIUS Aya Sofyanın** süratle bitirilmesinde rolü olan **Prokonez mermerlerinden** bahseder. Aynı dönemde sivil hizmetlerin başında olan **PAUL THE SILENTIARY** de mermerler ve kaynakları konusunda güvenilir tutanaklar tutmuştur.

Prokonez mermerleri deniz aşın gidip **Venedik'teki o zamanki haliyle St. Mark bazilikasında** ve **Justinien'in** kızkardeşi **Anica Juliana** tarafından **St. Polyeuctus** (M. S. 524-527) kilisesinde kullanılmıştır. Bu bulgularda **İstanbul Arkeoloji Müzesinden Dr. Fıratlı'nın** çalışmalarına bakmak gerekir. **Venediğe giden Prokonez mermerlerinin İstanbul'da** daha önce kullanılmış mermerler olduğu da bilinmektedir.

OSMANLILAR DÖNEMİ:

İstanbul'un alınışından sonra ilk **Prokonez Mermerlerini Beyazıt Camiinde** rastlanması ocakların pek uzun süre durmadığını gösterir.

Ahmet Refik, Palatya'dan mermerlerin Marmara Ereğlisine oradan da kullanılmak üzere **Edirne'ye SELİMİYE camininin** yapımına yollandığına dair bir **divan fermanı** bulmuştur. Bir diğer **divan fermanı** da mermerlerin **Üsküdar Atik Valide (1570) camiinde** kullanılmasıyla ilgilidir.

1604'de I. Ahmet'in fermanı babasının türbesi için **Marmara adasından mermerlerin** dolaysız ve acele nakliyesiyle ilgilidir. Bu yazışmalarda **Mimar Dalgıç Ahmet'in** de ismi geçmektedir.

1723'de Marmara adasını ziyaret eden **La Mottraye** anılarını şöyle yazıyor. "(Pallatia)dan çok büyük miktarlarda mermer çıkarılıyor. Bunların yapılmakta olan camiler için olduğunu sanıyorum. Bunların taşınması için de 200 kadar tekne kullanılı-

yor."

Saraylar ve Ocaklar, I.inci Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı (göçler ve mübadeleler) kesintileri dışında devamlı kullanılmış ve bugünde gelişen bir teknolojiyle kullanılmaktadır.

SONUÇ:

Osmanlı ve Yabancı kayıtlarda Palatia ile ilgili daha birçok kayıt olduğu şüphe götürmez.

Türkçe ve İngilizce bazı kaynaklardan çıkardığını bu özetten anlaşılacağı gibi Palatya (bugünkü Saraylar köyü) İtalya'daki Carrara ocaklarından daha eski bir geçmişe sahiptir. Ocaklar işletildikçe, hala bitmiş ve bitmemiş heykeller çıkmaktadır. Belliki Marmara Adasının bu bölgesi uzun süre heykel, kolon dekoratif eleman üretmede önemli bir merkez olmuştur. Bazı heykelsi elemanlar kaba yontu olarak yapıp gerekli yerlere teknelerle yollanmıştır. Bugün içinde, birçok taş ustası olan ve geleceğe ümitle bakan bir köy halkı mermer ocakları ve Arkeoloji Müzesinin yakın zamanda kurduğu bir açık hava müzesi vardır.

BÖYLESİNE ÖNEMLİ GEÇMİŞE SAHİP BİR YERİ KÜLTÜREL VE EĞİTİMSEL AÇIDAN DEĞERLENDİRMEK VE ULUSLARARASI YONTU-HEYKEL FAALİYETLERİNİN BİR PARÇASI HALİNE GETİRMEK ZOR OLSA BİLE TARTIŞILMAZ DERECEDE GÜZEL VE YARARLI OLABİLİR.

Bu raporun giriş bölümünün devamındaki eğitimsel ve kültürel etkinliklerle ilgili görüş ve teklifler kânaatimca Akademik yılın sonunda **Saraylar köyüne** gönderilecek kapsamlı bir komisyon'un görüşü alındıktan sonra tekrar gözden geçirilerek sonuç ulaştırılmalıdır.

Bu komisyon şu üç faaliyeti gerçekleştirebilir: ..

- 1- Marmara adasındaki tarihi mekânı yerinde inceleyip pratik yönden gerekli verileri toplamak.
  - 2- Marmara Adası Saraylar Köyü ileri gelenleriyle (Köy ihtiyar heyeti ve Mermer Ocak sahipleri..) gerekli görüşmeleri yinelemek.
  - 3- Arkeoloji Müzesi yetkilileriyle (Prof. N. Asgari) görüşüp bir danışma yapmak.
- Bilgilerinize saygıyla arz ederim.

Kaynaklar:

- 1- THE REUSE OF MARBLE IN THE EASTERN MEDITERRAN IN MEDIEVAL TIMES., Godfrey Goodwin. Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland. No. 1 1977
- KAPIDAĞI YARIMADASI VE ÇEVRESİNDEKİ ADALAR TARİH VE ARKEOLOJİ ÜZERİNDE ARAŞTIRMALAR, Reşit Mazhar Enüzün 1964
- Türkiye Ticaret Odaları Sanayi Odaları ve Tic. Bors. Birliği Matbaası, Ankara
- 3- ch. TEXIER, L'Asie Mineure (bölüm fotokopi)